

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadiyeva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ.....	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ.....	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI.....	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI.....	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ.....	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI.....	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLIYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQUISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
<i>Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich</i>	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
<i>Xasanova Naimaxon Akmal qizi</i>	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
<i>Jovliyeva Zuhra Chori qizi</i>	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
<i>Ibragimov Zaxid Taxirovich</i>	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
<i>Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна</i>	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
<i>Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich</i>	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
<i>Oripova Saodat Mirfotix qizi</i>	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
<i>Xolboyeva farangiz xayrulloevna</i>	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
<i>To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna</i>	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
<i>Kalenov K.T.</i>	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
<i>Ergasheva Aziza</i>	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
<i>Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li</i>	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
<i>Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee</i>	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
<i>Sattarov Abdusamat Umirqulovich</i>	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
<i>Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
<i>Hasanov Sh. Sh.</i>	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BRENDS STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjeyevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLISSHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARGA KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARGA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOIYLLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li, Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	

SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH

Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti doktoranti

E-mail: q.nasriddinov@dtpi.uz

ORCID: [0009-0006-5106-1403](https://orcid.org/0009-0006-5106-1403)

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot ishida ham Janubiy Koreya va ham Singapurda iqtisodiyotning asosiy harakatlantiruvchi omili sifatida talqin etiladigan tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning turli yo‘nalishlari belgilab berilgan. Ushbu yo‘nalishlarga tadbirkorlik subyektlarini ma‘muriy, moliyaviy, huquqiy va ta‘limiy jihatdan qo‘llab-quvvatlash kiradi. Shuni ta‘kidlash joizki, har ikkala davlatda rivojlanishning dastlabki bosqichlarida mamlakatda mahalliy ishlab chiqarish amalga oshiriladigan korxonalariga sezilarli darajada ustuvorlik berilgan. Ushbu strategik aralashuv davlatga kuchli ichki kapital mavjud bo‘lmagan vaziyatda “tadbirkorlik o‘rnini bosuvchi” sifatida harakat qilish, kelajakka yo‘naltirilgan loyihalarga sarmoya kiritish va innovatsion ekotizimni yaxshilashga qaratilgan tashkilotga aylanish imkoniyatini taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: tadbirkorlik subyekti, tadbirkorlik ekotizimi, startaplar, chaebollar, KOSME, SMBA.

Abstract. This research paper identifies various areas of state support for entrepreneurship, which is considered a key driver of the economy in both South Korea and Singapore. These areas include administrative, financial, legal, and educational support for entrepreneurship. It is worth noting that in both countries, at the early stages of development, significant priority is given to enterprises engaged in domestic production. This strategic intervention provides the state with the opportunity to act as a "substitute for entrepreneurship" in the absence of strong domestic capital, invest in future-oriented projects, and become an entity focused on improving the innovation ecosystem.

Key words: entrepreneurship, entrepreneurship ecosystem, startups, chaebols, KOSME, SMBA.

Аннотация. В данной исследовательской работе определены различные направления государственной поддержки предпринимательства, которое рассматривается как ключевой фактор экономического развития как в Южной Корее, так и в Сингапуре. Эти направления включают административную, финансовую, правовую и образовательную поддержку предпринимательства. Стоит отметить, что в обеих странах на ранних этапах развития значительный приоритет отдаётся предприятиям, осуществляющим производство внутри страны. Это стратегическое вмешательство предоставляет государству возможность выступать в качестве «заменителя предпринимательства» в условиях отсутствия сильного внутреннего капитала, инвестировать в перспективные проекты и становиться организацией, ориентированной на улучшение инновационной экосистемы.

Ключевые слова: предпринимательство, предпринимательская экосистема, стартапы, чеболи, KOSME, SMBA.

KIRISH

Ushbu tadqiqot ishida Singapur va Janubiy Koreyada tadbirkorlik subyektlarining o‘sishi hamda iqtisodiy rivojlanishni rag‘batlantirish maqsadida davlat mexanizmlaridan foydalanishda qo‘llaniladigan aniq strategiyalar, xususan, ularning innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlashga yo‘naltirilgan jihatlari tahlil qilinadi.

Har ikkala davlat ham iqtisodiy rivojlanishning dastlabki bosqichlarida rivojlanayotgan mamlakatlarga xos xususiyatlarga ega bo‘lgan bo‘lsa-da, sanoatlashtirish jarayonida turli strategik yondashuvlarni qo‘llagan. Xususan, bu jarayonda davlatning iqtisodiyotdagi ishtiroki va nazorat darajasi o‘ziga xos tarzda namoyon bo‘ladi.

Masalan, Janubiy Koreyada davlat siyosati tarixan chaebollar deb ataluvchi yirik oilaviy kompaniyalar faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, ushbu korxonalar davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlangan ichki bozorga ega bo‘lishiga qaramay, dastlabki bosqichlardan boshlab xalqaro bozorlarda raqobatbardosh faoliyat yuritishga yo‘naltirilgan.

Boshqa tomondan, Singapurda davlat korxonalari iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biri sifatida qaraladi. Hukumatning iqtisodiyotga ma'lum darajadagi strategik aralashuvi va investitsiyalari bilan tavsiflanadigan ushbu model Singapurda yirik sanoat kapitali yetarli darajada shakllanmagan sharoitda ham tez sur'atlarda sanoatlashish imkonini yaratgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Singapur va Janubiy Koreyada tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash yo'nalishida bir qator mahalliy iqtisodchi olimlar, jumladan, B. Xodiyev, A. Vahobov, N. Jo'rayev hamda Sh. Shodmonov ilmiy izlanishlar olib borgan.

B. Xodiyev fikriga ko'ra, "Janubiy Koreya tajribasi kichik biznesni rivojlantirishda davlatning institutsional qo'llab-quvvatlashi muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi [1]". A. Vahobovning fikrlariga e'tibor qaratilsa, "innovatsiyaga asoslangan iqtisodiyotlarda, xususan, Janubiy Koreyada davlat kichik biznesni moliyaviy va tashkiliy jihatdan qo'llab-quvvatlash orqali barqaror iqtisodiy o'sishga erishadi [2]".

N. Jo'rayevning qayd etishicha, "Singapurda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik hamda ochiq iqtisodiy siyosat tadbirkorlik rivojining asosiy omillaridan biridir [3]". Sh. Shodmonovning ta'kidlashicha esa, "Singapurda yaratilgan erkin va shaffof biznes muhiti kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning jadal rivojlanishini ta'minlaydi [4]".

Shuningdek, Janubiy Koreya va Singapurda tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash yo'nalishida ko'plab xorijiy olimlar ham ilmiy tadqiqotlar olib borgan. Jumladan, W. G. Huff fikriga ko'ra, "rivojlanayotgan davlat konsepsiyasi Singapur hamda Janubiy Koreyaning iqtisodiy yo'nalishlarini tushuntirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi [5]".

Long Pia hamda Sangin Parkning ta'kidlashicha, ushbu davlatlarda hukumatning iqtisodiyotga faol aralashuvi tezkor sanoatlashtirish va iqtisodiy transformatsiyaga erishishda muhim omil hisoblanadi. Har ikkala davlat dastlab, ayniqsa iqtisodiy o'sishning ilk bosqichlarida, davlat tomonidan boshqariladigan rivojlanish modellarini qo'llagan. Biroq, Janubiy Koreyada chaebollarga tayangan tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash mexanizmi Singapur yondashuvidan farq qiladi, chunki Singapurda davlat korxonalari ustuvor ahamiyat kasb etadi [6].

Singapurning iqtisodiy siyosati yo'nalishida Temasek Holdings va unga aloqador hukumatga bog'liq kompaniyalar orqali davlat tadbirkorligiga tizimli ravishda e'tibor qaratilib kelinmoqda. Ushbu subyektlar davlatning tijorat faoliyatini amalga oshiruvchi muhim mexanizmlar sifatida xizmat qiladi, aksiyadorlar qiymatini oshirish bilan birga milliy rivojlanish maqsadlariga ham xizmat qiladi [7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishida Singapur va Janubiy Koreyada davlat tomonidan tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining rivojlanish bosqichlarini tahlil qilish maqsadida qiyosiy-amaliy tadqiqot metodologiyasidan foydalanildi.

Mazkur yondashuv asosida mavjud empirik ma'lumotlar hamda ilmiy tahlillarga tayangan holda har bir davlatda barqaror biznes traektoriyasini shakllantirishga xizmat qilgan sanoat siyosati, moliyaviy rag'batlantirish va tartibga solish yo'nalishlari aniqlanadi.

Shuningdek, ushbu tahlil turli mamlakatlar tomonidan amalga oshirilgan strategiyalarning samaradorligi va uzoq muddatli natijalarini, xususan, ularning global iqtisodiy o'zgarishlarga moslashuvi hamda mahalliy innovatsiyalarni rivojlantirish va eksportga yo'naltirilgan sanoatlashtirishni rag'batlantirishdagi ahamiyatini baholash imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy jihatdan o'sish va innovatsion rivojlanishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi. Global miqyosda, ayniqsa rivojlangan mamlakatlarda, tadbirkorlik faoliyatini yuksaltirish maqsadida samarali davlat siyosati va dasturlarini amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda [8].

Jahon bankining "Doing Business" reytingi bo'yicha 2020-yil ma'lumotlariga ko'ra, "Arslon shahri" nomi bilan mashhur Singapur 86,2 ball bilan 2-o'rinni egallagan bo'lib, u Yangi Zelandiyadan keyin joylashgan. Mazkur reytingda Singapur tadbirkorlik faoliyatini yuritish, xususan, shartnomalar tuzish jarayonining soddaligi, vaqt va xarajatlar samaradorligi hamda huquqiy tartibga solish darajasi bo'yicha yetakchi o'rinlarni egallaydi [9].

Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, yalpi ichki mahsuloti (YalM) o'rtacha 574 milliard AQSh dollarini tashkil etuvchi Singapurda kichik va o'rta biznes subyektlarining hissasi sezilarli darajada yuqori. Xususan, ular mamlakat YalMining qariyb 47 foizini tashkil etadi. Bundan tashqari, barcha korxonalarining 99 foizi hamda umumiy bandlikning 70 foizi aynan kichik va o'rta biznes hissasiga to'g'ri keladi.

Bugungi kunda Singapur tadbirkorlik faoliyati rivojlangan yetakchi markazlardan biriga aylangan bo'lib, bunda kuchli iqtisodiy asoslar, hukumatning qo'llab-quvvatlovchi siyosati hamda samarali startap ekotizimi muhim rol o'ynaydi. Mazkur omillar innovatsiyalar va biznes rivojini rag'batlantiruvchi qulay muhitni shakllantirgan.

Xususan, Singapurda tadbirkorlar uchun keng ko'lamlı resurslar va samarali qo'llab-quvvatlash tizimi mavjud bo'lib, bu startap ekotizimining izchil rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Mamlakatda startaplar faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi infratuzilma, jumladan, kovorking markazlari, inkubatorlar va akseleratorlar keng rivojlangan. Ushbu muhit tadbirkorlarga hamfikir shaxslar va potensial investorlar bilan hamkorlik o'rnatish, tajriba almashish hamda biznes tarmoqlarini kengaytirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, Singapurda yil davomida turli startap tadbirlari va konferensiyalar tashkil etilib, bilim va innovatsion g'oyalar almashinuvini yanada faollashtiradi. Shu bilan birga, tadbirkorlik rivojining muhim omillaridan biri sifatida hukumat tomonidan taqdim etilayotgan tizimli va keng qamrovli qo'llab-quvvatlash alohida ahamiyat kasb etadi.

Startaplar uchun qulay tadbirkorlik ekotizimini shakllantirish maqsadida Singapur hukumati tomonidan izchil va samarali chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu asosda Singapurning zamonaviy tadbirkorlik ekotizimi shakllanishini muayyan tarixiy bosqichlarga ajratib tahlil qilish mumkin (1-jadval).

1-jadval. Singapurda tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirish bosqichlari va ularning asosiy yo'nalishlari

Davr	Asosiy yo'nalish
1819–1965	Savdo posti bosqichidan sanoat strategiyasiga o'tish
1965–1980	Mustaqillik davri, EDB (Economic Development Board) orqali o'sish
1980–2000	Kichik va o'rta tadbirkorlik faoliyatiga oid davlat siyosati
2000–hozir	Innovatsiya va tadbirkorlik ekotizimining yuksalishi

1819-yilda Britaniya Sharqiy Hind kompaniyasi tomonidan Singapur hududida strategik savdo posti tashkil etildi. Biroq, Ikkinchi jahon urushidan so'ng mamlakat iqtisodiy o'sish sur'atlarida ma'lum pasayish kuzatildi. Shu sababli 1959–1965-yillarda "importni almashtirish sanoati" strategiyasi joriy etilib, ishlab chiqarish jarayonlari jadallasha boshladi [10].

Singapur 1965-yilda mustaqillikka erishgach, hukumat chet el investitsiyalarini jalb etishga alohida e'tibor qaratdi hamda Economic Development Board (EDB) orqali iqtisodiy siyosatni markazlashtirishga erishildi. Mazkur strategiya mamlakatni sanoat ishlab chiqarishga ixtisoslashtirishga xizmat qildi va iqtisodiy taraqqiyotning jadal o'sishiga turtki berdi [11].

1980–1990-yillarda Singapur hukumati yangi bizneslarni rag'batlantirish maqsadida faol davlat siyosatini amalga oshirdi. Bu jarayonda davlat agentliklari va mikroiqtisodiy dasturlar muhim ahamiyat kasb etdi [12].

2000–2010-yillarda milliy innovatsiya va tadbirkorlik ekotizimi shakllanish bosqichiga o'tdi. Ushbu davrda Singapurda RIE (Research, Innovation & Enterprise) strategiyalari tadbirkorlik faoliyati rivojida ilm-fan va texnologiyani asosiy omil sifatida belgiladi. Jumladan, 2005-yilda National Research Foundation (NRF) tomonidan Research, Innovation and Enterprise Council (RIEC) tashkil etildi. Ushbu tuzilma korxonalar va universitetlar o'rtasida bozorga yo'naltirilgan innovatsiyalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim siyosiy institut sifatida faoliyat yuritdi [13].

Ilmiy tadqiqotlar, jumladan, "The Development of Singapore's Innovation and Entrepreneurship Ecosystem" natijalariga ko'ra, so'nggi 20–25 yil davomida Singapur innovatsion rivojlanishida quyidagi bosqichlar kuzatiladi:

- dastlab ko'p millatli kompaniyalarga tayangan holda iqtisodiy o'sish ta'minlandi;
- keyinchalik davlat siyosati innovatsiya, texnologik tadbirkorlik hamda R&D (tadqiqot va ishlanmalar) rivojiga yo'naltirildi;
- so'nggi yillarda medtech, aqlli shahar infratuzilmasi, fintech va boshqa innovatsion klasterlar jadal rivojlandi.

Shuningdek, mazkur tadqiqotlar natijalariga ko'ra, hatto COVID-19 pandemiyasi davrida ham startap ekotizimi barqaror rivojlanishda davom etgan [14].

Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyati yuqori darajada rivojlangan yana bir davlat — Janubiy Koreya hisoblanadi. Ushbu mamlakatda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, Jahon Bankining 2019-yilgi "Doing Business" reytingida 84 ball bilan 5-o'rinni egallagan [15].

Shuningdek, Janubiy Koreya 190 ta mamlakat orasida tadbirkorlik faoliyatini boshlash qulayligi, shartnomalar tuzish hamda elektr ta'minoti yo'nalishlari bo'yicha yuqori ko'rsatkichlarga erishgan.

2020-yil holatiga ko'ra, Janubiy Koreyada jami 7 295 393 ta kompaniya faoliyat yuritgan bo'lib, ularning 99,9 foizini kichik va o'rta biznes subyektlari tashkil etadi (7 286 023 ta). Mamlakatda jami band aholining soni 21 580 496 nafarni tashkil etgan bo'lsa, shundan 17 541 182 nafari kichik va o'rta biznes sektorida faoliyat yuritadi. Bu esa umumiy bandlikning qariyb 81,3 foiziga tengdir.

Daromad ko'rsatkichlariga ko'ra, barcha kompaniyalarning umumiy daromadi 56 599,655 trillion Koreya vonini tashkil etgan bo'lib, shundan 26 733,019 trillion von kichik va o'rta biznes subyektlari hissasiga to'g'ri keladi. Bu umumiy daromadning taxminan 47,2 foizini tashkil etadi [16].

Janubiy Koreyada kichik va o'rta tadbirkorlik hamda startaplarni qo'llab-quvvatlash maqsadida alohida vazirlik faoliyat yuritadi. Xususan, Ministry of SMEs and Startups (MSS) 2017-yilda tashkil etilgan bo'lib, uning asosiy vazifalari tadbirkorlik va startaplarni rivojlantirish, biznes muhitini yaxshilash, texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash hamda kichik biznes subyektlarining global bozorlarga chiqishini rag'batlantirishdan iborat [17].

Shuningdek, Janubiy Koreyada Korea SMEs and Startups Agency (KOSME) faoliyat yuritadi. Mazkur agentlik notijorat va hukumat tomonidan moliyalashtiriladigan tashkilot bo'lib, uning asosiy vazifasi kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati hamda dasturlarini amalga oshirishdan iborat.

Xususan, 2024-yilning ikkinchi yarmida KOSME tomonidan kichik va o'rta biznes subyektlariga jami 4,7 trillion von (taxminan 3 milliard AQSh dollari) miqdorida to'g'ridan-to'g'ri kredit mablag'lari ajratilgan. Agentlik MSS bilan yaqin hamkorlikda faoliyat yuritib, kichik tadbirkorlik subyektlarining xalqaro miqyosda rivojlanishiga amaliy ko'maklashadi [18].

Umuman olganda, Janubiy Koreyada tadbirkorlikning rivojlanish jarayonini shartli ravishda to'rtta asosiy bosqichga ajratish mumkin (2-jadval):

2-jadval. Janubiy Koreyada tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirish bosqichlari va ularning asosiy xususiyatlari

№	Bosqichlar	Yillar	O'zgarishlar
1	Davlat boshchiligidagi industrializatsiya	1960–1980-yillar	– Davlatning iqtisodiyotga faol aralashuvi – “Chaebol”larning shakllanishi (masalan, Samsung, Hyundai va boshqalar)
2	Bozor iqtisodiyotiga o'tish va kichik hamda o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash	1980–1997-yillar	– Monopoliyaga qarshi siyosatning kuchaytirilishi– Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish– SMBA tashkil etilishi
3	Innovatsiya va startap siyosati (Osiyo moliyaviy inqirozidan keyin)	1997-yildan keyin	– Venture kapitalning rivojlanishi– Startaplarni qo'llab-quvvatlash– SBIR modeliga o'xshash dasturlar joriy etilishi
4	Global startap ekotizimining shakllanishi	2010-yildan hozirgacha	– Startaplar va texnologiyalar rivoji– Global investitsiyalar oqimining ortishi– Maxsus vazirlik tashkil etilishi [19]

Yuqoridagi jadvalda keltirilganidek, tadbirkorlik subyektlarining rivojlanishi yagona siyosat asosida emas, balki muayyan bosqichlarga xos yondashuvlar asosida shakllangan. Ya'ni, ushbu jarayon iqtisodiy sharoit va rivojlanish ehtiyojlariga mos ravishda o'zgarib borgan.

Xususan, tadbirkorlik rivojlanishining dastlabki bosqichida davlatning iqtisodiyotga faol aralashuvi kuzatilgan bo'lib, aynan davlat ko'magida “chaebollar” — davlat tomonidan qo'llab-quvvatlangan yirik oilaviy korporatsiyalar shakllantirilgan [20].

Keyingi bosqichda, ya'ni bozor iqtisodiyotiga o'tish hamda kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash davrida monopoliyaga qarshi siyosat kuchaytirilib, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan.

Shuningdek, 1996-yilda davlat tomonidan kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash maqsadida Small and Medium Business Administration (SMBA) tashkil etilgan [21].

1997-yildan boshlab tadbirkorlik faoliyati rivojining yangi bosqichi boshlandi. Ushbu davrda venchur kapitalni rivojlantirish hamda startaplarni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylandi.

2010-yildan hozirgi davrgacha bo'lgan bosqichda esa startaplar va yuqori texnologiyalarni yanada rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Mazkur bosqichda mamlakatda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tizimi institutsional jihatdan mustahkamlanib, Ministry of SMEs and Startups kabi maxsus vazirlik tashkil etildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Singapur va Janubiy Koreyada tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimi izchil va bosqichma-bosqich shakllangan bo'lib, har bir rivojlanish davrida iqtisodiy sharoitlar va ustuvor yo'nalishlarga mos ravishda takomillashtirib borilgan. Har ikkala davlat tajribasi davlatning faol va strategik ishtiroki, ayniqsa rivojlanishning dastlabki bosqichlarida, iqtisodiy o'sishni jadallashtirish hamda milliy biznesni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etishini tasdiqlaydi.

Janubiy Koreyada dastlab yirik korporatsiyalar — chaebollarni qo'llab-quvvatlash orqali sanoatlashuv jarayoni jadallashtirilgan bo'lsa, keyingi bosqichlarda kichik va o'rta biznes hamda startaplarni rivojlantirishga ustuvor e'tibor qaratilgan. Singapurda esa davlatning institutsional yondashuvi, xususan, davlat korxonalari va samarali boshqaruv mexanizmlari orqali investitsiyalarni jalb etish, innovatsiyalarni rivojlantirish hamda qulay biznes muhitini yaratish asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, har ikkala mamlakatda ham innovatsion ekotizimni shakllantirish, ilm-fan va texnologiyalarni rivojlantirish, startaplarni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash orqali barqaror iqtisodiy o'sishga erishilgan.

Mazkur tajribalarni umumlashtirgan holda, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash siyosatini tizimli va bosqichma-bosqich amalga oshirish, kichik va o'rta biznes subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish maqsadida ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlariga ajratiladigan investitsiyalarni oshirish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, startap ekotizimini rivojlantirish uchun inkubatorlar, akseleratorlar va venchur moliyalashtirish institutlarini qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda tadbirkorlik subyektlarining xalqaro bozorlarga chiqishini rag'batlantiruvchi eksportga yo'naltirilgan dasturlarni kengaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Xodiyev, B. Milliy iqtisodiyot rivojlanishi. – Toshkent, 2019.
2. Vahobov, A. Iqtisodiy rivojlanish va modernizatsiya. – Toshkent, 2020.
3. Jo'rayev, N. Jahon iqtisodiyoti. – Toshkent, 2018.
4. Shodmonov, Sh. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent, 2017.
5. Huff, W. G. (1995). The developmental state, government, and Singapore's economic development since 1960. *World Development*, 23(8), 1421–1438. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00043-C](https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00043-C)
6. Piao, L., & Park, S. (2025). The limitations of South Korea's government-led, chaebol-centered development strategy. *Journal of Asian Governance*, 2(1). <https://doi.org/10.63851/001c.133773>
7. Thabane, T. (2024). Rebooting state-owned companies in South Africa: Exploring the viability of Singapore's state holding company (Temasek) model of ownership and control. *Potchefstroom Electronic Law Journal*, 27. <https://doi.org/10.17159/1727-3781/2024/v27i0a17022>
8. Ratinho, T., Amezcuca, A., Honig, B., & Zeng, Z. (2020). Supporting entrepreneurs: A systematic review of literature and an agenda for research. *Technological Forecasting and Social Change*, 154, 119956. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.119956>
9. World Bank. (2020). Doing Business 2020: Singapore. <https://www.worldbank.org/content/dam/doingBusiness/country/s/singapore/SGP.pdf>
10. Nugprachaya, O., & Jaiborisudhi, W. (2024). History of Singapore's economic development: Transforming from entrepôt trade to import substitution industrialization. *UTCC Journal of Humanities and Social Sciences*, 44(1), 95–116.
11. Edwards, C. (2003). Singapore: Reflections and implications of another smart state. *Queensland Review*, 10(1), 53–69. <https://doi.org/10.1017/S132181660000252X>
12. Goh, M., & Chew, I. (1996). Public policy and entrepreneurship development – Singapore style. *Journal of Enterprising Culture*, 4(1), 79–93. <https://doi.org/10.1142/S021849589600006X>
13. Chan, L. (2013). Universities as engines of economic growth: Entrepreneurship in academia – A Singapore experience. In K. Hishida (Ed.), *Fulfilling the Promise of Technology Transfer*. Springer, Tokyo. https://doi.org/10.1007/978-4-431-54306-0_9
14. Wong, P. K. (2022). The development of Singapore's innovation and entrepreneurship ecosystem. In J. S. Engel (Ed.), *Clusters of Innovation in the Age of Disruption* (pp. 206–244). Edward Elgar Publishing.
15. World Bank. (2019). Doing Business Rankings. <https://archive.doingbusiness.org/en/rankings>
16. OECD. (2024). Financing SMEs and Entrepreneurs 2024. https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_fa521246-en
17. Ministry of SMEs and Startups (MSS). <https://eng.mss.go.kr>
18. Korea SMEs and Startups Agency (KOSME). https://en.wikipedia.org/wiki/Korean_SMEs_and_Startups_Agency
19. *Excellencia International Multi-disciplinary Journal of Education*. (2024). <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje/article/download/3246/3674/6381>
20. Chaebol – Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Chaebol>
21. KOISRA. (2020). The Small and Medium Business Administration (SMBA). <https://www.koisra.co.kr/news/the-small-and-medium-business-administration-smba>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>